

CB

Bibliotheek
Proefstation
Naaldwijk

A

73

S

73

PROEFSTATION VOOR DE GROENTEN- EN FRUITTEELT ONDER GLAS,
TE NAALDWIJK.

Rapport van een studiereis naar Guernsey, georganiseerd door de "Bond Westland".

door:

Ir.W.van Soest.

Naaldwijk, 1961.

2235099

A
73
S
73

73.02.22-11)
sham. boekno 393

28 AUG 61

Bibliotheca
Proefstation voor Groenten- en
kruiden en Glas te Noordwijk

RAPPORT VAN EEN STUDIEREIS NAAR GUERNSEY, GEORGANISEERD DOOR DE
"BOND WESTLAND".

29 mei - 2 juni 1961.

I N H O U D

	Pag.
<u>Inleiding.</u>	2
I. <u>Enkele bijzonderheden van het eiland Guernsey.</u>	2
1. Politieke status.	2
2. Geografische positie, grootte en bevolking.	3.
3. Middelen van bestaan.	4
II. <u>De structuur van de tuinbouw op Guernsey.</u>	4
1. De structuur van de glasbedrijven.	5
2. Uitbreidingsmogelijkheden van de glastuinbouw.	7
III. <u>Aspecten van de stooktomatenteelt.</u>	8
1. Algemene situatie.	8
2. Het teeltsysteem.	10
3. Verdeling van de produktie over het seizoen.	13
4. De rentabiliteit van de stooktomatenteelt.	14
IV. <u>De afzet van het produkt.</u>	14
1. Het afzetsysteem.	14
2. De werkwijze van de "Tomato Marketing Board".	15
3. Sortering en verpakking.	16
4. De opzet en werkwijze van het centrale pakstation.	18
5. De kwaliteitscontrole.	19
6. Het transport.	19
7. De wijze van verkoop op de Engelse markt.	19
8. Samenvatting van de afzetkosten.	21
9. Organisatie en financiering van de Board.	21
V. <u>Onderzoek, voorlichting en onderwijs.</u>	22
VI. <u>Samenvatting en conclusie.</u>	22
Bijlage: Namen en adressen van de contactpersonen.	24

INLEIDING.

Het eiland Guernsey behoort met Jersey en tal van kleinere eilanden tot de groep der Kanaaleilanden. Zowel Guernsey als Jersey zijn belangrijke tomaten- en bloemenproducenten.

Deze studiereis beperkte zich tot een bezoek aan het eiland Guernsey, waar in tegenstelling tot Jersey de tuinbouw onder glas wordt uitgeoefend. Daar de produktie van Guernsey voor 99 % wordt afgezet in Groot-Brittannië en Ierland, ontmoeten we Guernsey als concurrent op deze markten. De tomaten uit Guernsey komen in dezelfde periode van het jaar op de markt als de Nederlandse, zodat de concurrentie praktisch het gehele seizoen wordt ondervonden.

I. ENKELE BIJZONDERHEDEN VAN HET EILAND GUERNSEY.

1. Politieke status.

De Kanaal- of Normandische eilanden behoorden vroeger tot het Franse Hertogdom Normandië. Eén der hertogen van Normandië, Willem de Veroveraar, veroverde in 1066 vanuit Normandië, Engeland. Sindsdien behoorden Normandië, de Normandische eilanden en Engeland bij elkaar. Enkele eeuwen later verviel het hertogdom Normandië weer aan Frankrijk. De Kanaaleilanden bleven echter trouw aan de Engelse koning, die hun in dank hiervoor toezegde dat de bestaande wetten en privileges gehandhaafd zouden blijven. Zulks is tot op heden inderdaad het geval. Zodoende genieten de eilanden nog steeds het voorrecht van een eigen parlement en een eigen wetgeving. Op het gebied van hun "eigen eilandpolitiek" zijn zij geen verantwoording schuldig aan "Londen". Slechts wetten, die een ruimere strekking hebben, behoeven de goedkeuring van de "Privy Council" in Londen. De politieke status van de Kanaaleilanden is intussen wel zeer uniek. Deze houdt het midden tussen een Dominion en een Kroonkolonie. De Engelse kroon is op het eiland vertegenwoordigd door een "Lieutenant-Governor".

Het eiland wordt bestuurd door de "Bailiff", die President van de Staten is. Het eiland bestaat uit 10 parishes (districten), ieder met een eigen "parish church".

De leden van de Staten vertegenwoordigen de 10 districten van het eiland. Politieke partijen kent men niet, Statenleden worden zuiver als persoon gekozen. Guernsey kent een eigen belastingstelsel. Bepaalde luxe artikelen zijn in verhouding tot Engeland goedkoop te bemachtigen zoals tabakswaren, toiletartikelen en dranken. Dit maakt het verblijf van de Engelse toeristen er dubbel aantrekkelijk.

Ook de inkomstenbelasting ligt op een laag niveau; maximaal wordt 4 shilling van 1 pond geheven, wat neerkomt op maximaal 20 %. Op Jersey en Guernsey vestigden zich om deze reden gefortuneerde lieden. Op Guernsey wordt deze inkomstenbron juist nu gestimuleerd door bouwgrond beschikbaar te stellen.

Dienstplicht is onbekend, vrij veel jongeren gaan toch in dienst om eens wat meer van de wereld te zien. Voor de tuinbouw op Guernsey is het ten slotte van enorme betekenis dat de invoer van deze produkten in Engeland volkomen vrij van invoerrechten is toegestaan.

2. Geografische positie, grootte en bevolking.

De Kanaaleilanden liggen "onder" de Franse kust op slechts een 50 km uit de kust verwijderd. De afstand tot de Zuidkust van Engeland bedraagt \pm 120 km. Ondanks de gunstige ligging t.o.v. Frankrijk zijn de contacten met Engeland om bekende redenen veel intensiever. Een regelmatige passagiers- en vrachtdienst van de British Railways onderhoudt de verbindingen met Weymouth aan de Engelse zuidkust. Zeer intensief is ook het luchtverkeer tussen de eilanden en Engeland. Verschillende maatschappijen onderhouden vooral in het toeristenseizoen een zeer frequente dienstregeling. Zodoende zijn de eilanden, althans voor wat betreft het verkeer met Engeland, uit hun geografisch isolement verlost. De verbindingen met het Europese Vasteland zijn nog steeds weinig frequent.

Guernsey is \pm 6500 ha groot, waarvan een 4000 ha cultuurgrond. Hiervan is weer een 450 ha met glas bezet. Het resterende deel is in gebruik als grasland, akkerbouw en vollegrondstuinbouw.

Toeristisch is het hoog uit de zee oprijgende, door talrijke baaien omgeven eiland bijzonder aantrekkelijk. Het in onze ogen wat mildere klimaat ver-aangenaamt het verblijf bovendien.

Op Guernsey wonen \pm 50.000 mensen. De bevolking is vrijwel constant. Vele jongeren trekken weg naar Engeland, dat nu eenmaal veel meer mogelijkheden biedt. De drang naar zelfstandigheid doet zich van ouds sterk gelden. Een eigen huis en een eigen bedrijf is voor velen het doel van het streven. Op dit punt verloochent de Franse inslag van de bewoners zich niet. De Franse afkomst blijkt ook duidelijk uit de Franse familienamen. De voertaal op het eiland is het (onverstaanbare) "Guernsey patois" een mengsel van Frans en Engels.

De wat meer officiële voertaal is Engels. De zeer officiële voertaal is Frans. (wetgeving).

3. Middelen van bestaan.

In vroeger **dagen** waren scheepswerven, visvangst en steengroeven (quarries) belangrijke bronnen van bestaan. Door allerlei oorzaken is hiervan slechts een kleine export van steenslag voor wegebouw blijven bestaan. Daarnaast zijn echter de tomaten en de toeristen als inkomstenbronnen sterk naar voren gekomen. Industrie is van weinig betekenis, alleen de verzorgende industrie speelt een rol. De economie van het eiland is dus wel betrekkelijk eenzijdig georiënteerd. De Staten van Guernsey stellen zich ten doel de beide belangen, tomaten en toeristen, zo veel mogelijk te bevorderen. Deze belangen zijn wel eens strijdig met elkaar. Zo is ter behoud van het natuurschoon een "kassenverbod" in werking. Ook de beperkte hoeveelheid drink- en gietwater moet tussen de tomaten en de toeristen verdeeld worden. Men krijgt de indruk dat de Staten vooral ook de toeristenindustrie en het aantrekken van welgestelde renteniers wensen te bevorderen. De produktiewaarde van de land- en tuinbouw op Guernsey wordt door deskundigen geschat op f 100.000.000. De tomaat zou hiervan f 70.000.000 voor zijn rekening nemen. De bloemeteelt (onder glas en in de open grond) zorgt voor f 20.000.000. De landbouw- en veeteeltprodukten zouden f 10.000.000 opbrengen. De toeristenindustrie (130.000 toeristen per jaar) brengt f 40.000.000 in het laadje.

II. DE STRUCTUUR VAN DE TUINBOUW OP GUERNSEY.

De tuinbouw op Guernsey is reeds van oude datum. In vroeger eeuwen stond Guernsey bekend om zijn fruittuinen. Reeds in de tachtiger jaren werd gestart met de cultuur onder glas van druiven en tomaten. In de loop van deze eeuw is de kasdruiventeelt om de ook in ons land bekende oorzaken sterk ingekrompen ten gunste van de tomatenteelt. De produktie van kas-tomaten steeg aanzienlijk zoals uit volgende cijfers blijkt :

1913	13.000 ton kastomaten
1939	35.000 " "
1954	45.000 " "
1960	48.000 " "

De oppervlakte glas gaf de volgende ontwikkeling te zien.

1935	280 ha
1940	380 ha
1947	295 ha (inkrimping van het areaal door geleden oorlogsschade; Guernsey werd door de Duitsers bezet).
1957	451 ha

Het glas wordt in hoofdzaak benut voor de tomatenteelt. Sterk blijkt deze specialisatie uit het feit, dat van de thans aanwezige 451 ha glas er 426 ha met tomaten worden beteeld. De overige 25 ha worden voor bloemen, druiven en snijgroen benut. Overwegend teelt men één gewas per jaar: de tomaat, zonder voor- of nateelten.

Van de 426 ha kastomaten worden 384 ha alléén met tomaten beteeld. In 10 % van de gevallen wordt de tomatenteelt gecombineerd met die van bloemen; in hoofdzaak iris, fresia en chrysantheem.

Hieruit blijkt duidelijk de bijzonder sterke specialisatie op het hoofdgewas tomaat. Alle aandacht van de kwekers kan op dit gewas geconcentreerd worden. Anderzijds is men economisch gezien wel sterk afhankelijk geworden van het wel en wee van dit ene gewas.

Van de 426 ha tomaten worden 353 ha (83 %) gestookt en blijven 73 ha (17 %) onverwarmd. De stooktomaat overweegt sterk. (Nederland 1960: 2588 ha tomaten, 1311 ha stook, 1277 koud).

Opmerkelijk is dat er weinig neiging bestaat om op andere groentegewassen over te gaan. Konkommers, meloenen en andere in ons land belangrijke glasprodukten, zoekt men er tevergeefs. Men denkt in tomaten. Wel neemt de belangstelling voor de bloementeelt toe.

1. De structuur van de glasbedrijven.

De glasoppervlakte van 451 ha is verspreid over een 2991 bedrijven. De gemiddelde glasoppervlakte per bedrijf bedraagt dus $\pm 1500 \text{ m}^2$.

Deze betrekkelijk geringe gemiddelde glasbezetting doet al vermoeden dat er op het eiland vele kleine bedrijven voorkomen. De verdeling van de be-

drijven over de verschillende grootteklassen bevestigt dit vermoeden wel. De volgende gegevens hebben betrekking op de situatie van sept. 1959.

Oppervlakte glas per bedrijf	Aantal kassen	Aantal bedrijven
minder dan 550 m ²	1 - 2	919
550 m ² - 1400 m ²	3 - 5	1010
1400 m ² - 2800 m ²	6 - 10	741
2800 m ² - 3900 m ²	11 - 14	180
3900 m ² - 5600 m ²	15 - 20	77
5600 m ² - 11200 m ²	20 - 40	41
11200 m ² - 28000 m ²	40 - 100	15
meer dan 28000 m ²	> 100	8

Naar Nederlandse maatstaven gemeten, zijn er op Guernsey zeer veel kleine bedrijven en een klein aantal zeer grote bedrijven, waaronder enkele van 60.000 m² en 80.000 m² glas. De grote middenmoot wordt gevormd door bedrijven met 3-10 kassen. Als minimum bedrijfs grootte wordt een bedrijfje met 3 kassen beschouwd. Bij goede verzorging kan uit deze oppervlakte glas een bestaan(tje) gehaald worden. De basis van deze bedrijfjes is echter wel uiterst smal en de levensvatbaarheid gering. Op de bedrijfjes met minder dan 3 kassen wordt een gedeelte van de dag bij andere tuinders of elders gewerkt. De tomatenteelt moet men hier zien als een soort van bijverdienste. Het valt op dat op Guernsey de in ons land sterk vertegenwoordigende groep van middengrote glasbedrijven maar zwak vertegenwoordigd is.

Ditzelfde verschijnsel neemt men ook in de Engelse tuinbouw waar. In ons land vormt deze klasse van middenstanders juist de sterke kern van de glastuinbouw. Het gaat te ver om in dit rapport op dit verschil in structuur in te gaan. Ongetwijfeld is de invloed van coöp.veilingen en coöp. landbouwcrediet in ons land hierop van grote invloed geweest.

Op Guernsey is eerst na de oorlog van een "coöp".afzet sprake, terwijl het landbouwcredietwezen zich evenals in Engeland niet ontwikkeld heeft. Het peil van de bedrijven varieert, zoals trouwens in alle tuinbouwgebieden, van bijzonder goed tot slecht. Het gemiddelde verzorgingspeil zal wellicht niet ver van het onze afwijken. Opmerkelijk is wel de weliswaar kleine, maar uitzonderlijk bekwame leidinggevende groep van "super-tuinders", die de kneepjes van het vak wel bijzonder goed kennen. Daar een voorlichtingsdienst tot voor enkele jaren ontbrak, is deze vakkennis nog lang niet tot alle tuinders doorgedrongen. Het feit dat de doorsnee Guernsey tuinder niet van enig conservatisme vrij te pleiten is en graag zijn eigen gang gaat heeft deze situatie versterkt. De verschillen in bedrijfsvoering zijn hierdoor groter dan in ons land.

2. Uitbreidingsmogelijkheden van de glastuinbouw zijn beperkt.

Sinds 1936 kent men op Guernsey beperkende maatregelen op het gebied van het bouwen van kassen. De uitbreiding van de oppervlakte glas is om verschillende redenen aan banden gelegd. De volgende factoren zijn in het geding:

1. De hoeveelheid beschikbaar water is beperkt. Het waterverbruik neemt steeds toe. Weliswaar heeft men een installatie voor ontzilting van zeewater gebouwd, maar deze dient slechts als een reserve-installatie om in tijden van ernstig watertekort, bijv. door aanhoudende droogte, in het hoognodige te voorzien.
2. Reeds thans heeft men te kampen met een tekort aan arbeidskrachten. Een verdere uitbreiding zou dit probleem vergroten.
3. Men wil een zekere evenwichtigheid in de economische situatie van het eiland bevorderen en zich hoeden voor een te grote eenzijdigheid. Door de uitbreiding van de tuinbouw tegen te gaan krijgen andere activiteiten, o.a. toerisme meer kans tot ontwikkeling.
4. Te veel kassen maken het eiland onaantrekkelijk voor de opkomende toeristenindustrie.
5. Men wil het landbouwareaal zoveel mogelijk in stand houden met het oog op de voedselvoorziening van het eiland in oorlogstijd.

Overigens zou men zich voor kunnen stellen dat een teeltbeperking de gezeten tuinders ook niet onwelgevallig zou kunnen zijn. Op grond van deze bepalingen mocht na de oorlog iedere teler per jaar slechts een kleine oppervlakte met glas uitbreiden. In 1951 werd 6 ha in totaal toegewezen, in 1952 7 ha, in 1953 8 ha. Sinds 5 jaar mag het glasareaal op het eiland in het geheel niet meer worden uitgebreid. Slechts vervanging van oud door nieuw is toegestaan. Om kassen te bouwen heeft men een "building permit" nodig. Een dergelijke bouwvergunning is te koop voor $\pm f$ 3,30 per m². Het areaal is dus bevroren. Dit neemt niet weg dat er verschuivingsmogelijkheden zijn. Men kan verwachten dat een aantal kleine, verouderde bedrijven in de komende jaren zullen verdwijnen. Dit glas zal in hoofdzaak terecht komen op de bestaande grotere bedrijven die op goede grond gevestigd zijn. Een zekere sanering van de tuinbouw zal dus wel plaats vinden. Overigens zijn de bezwaren verbonden aan het bevroren van een bepaalde bedrijfstak ten onzent voldoende bekend. Met name is het gevaar van veroudering van de bedrijfstak verre van denkbeeldig.

Binnen het bestaande areaal vindt er een verschuiving plaats in de richting van de bloementeel, als aanvulling of vervanging van de tomatenteelt.

Afgezien van de bovengenoemde teeltregeling is ook de schaarste aan grond en aan kapitaal geen stimulans voor een sterke uitbreiding. De bereidheid om vreemd vermogen aan te trekken is eveneens niet groot en de rentevoet is hoog (7 %).

III. ASPECTEN VAN DE STOOKTOMATENTEELT.

1. Algemene situatie.

Vergeleken met ons land zijn de natuurlijke omstandigheden gunstig voor de stooktomatenteelt. Door de meer zuidelijke ligging is de temperatuur in de winter hoger dan bij ons en wat nog belangrijker is, de hoeveelheid licht in de winter- en vroege voorjaarsmaanden is groter.

De bodem is ook op het kleine eiland Guernsey sterk gevarieerd.

Het N.deel van het eiland is laag gelegen en bestaat in hoofdzaak uit lichte zandige gronden, die weliswaar een vroege produktie geven, maar in kwantum wat tegenvallen. Vaak laat de ontwatering van deze tuinen te wensen over. Het hoger gelegen centrale deel van het eiland bestaat uit lössachtige grond, die als nadeel heeft het slempige karakter en ook weer moeilijke ontwatering. De ideale tomatengrond ligt als een smalle schijf om het centrale deel van het eiland. Deze grond kan gerekend worden tot de verweringsgrond, heeft een goede structuur en is goed doorlatend dankzij de "gravel"-laag in de ondergrond. De topbedrijven van Guernsey vinden we op deze ideale "gravel"-grond. De doorsnee Guernsey grond is zeker geen gemakkelijke grond.

Het overgrote deel van het glasareaal wordt nog aangetroffen in het noordelijke deel van het eiland i.c. het oudste tuinbouwgebied.

Toen de andere bestaanbronnen zoals visvangst en steengroeven opdroogden, is de bevolking overgeschakeld op de tuinbouw. Eerst later werden de hoger gelegen delen van het eiland (waar de betere gronden gelegen zijn) in gebruik genomen. Gelet op de grote variatie in grondkwaliteit is ook de variatie in de uitkomsten van de teelt verklaarbaar. Overigens is grond op het eiland een schaars en duur goed. Men noemde grondprijzen variërende van f 15,- - f 25.000 per ha.

Wat de tomatenteelt zelf betreft vallen een paar punten op.

In de eerste plaats de kassen, waarin geteeld wordt. Op alle bedrijven vindt men hetzelfde type kassen, de Guernsey tomaten kas.

Afmetingen 30 m x 9 m - een wat hogere druivenkas - houten kas op betonnen voet. Deze ruime, lichte, hoge kassen zijn zeer gunstig voor een vroege produktie en eveneens voor het doortelen van het gewas. Men bouwt zowel alleenstaande- als complexkassen. De nieuwste typen zijn bedekt met grote ruiten waardoor de lichttoetreding weer gunstiger geworden is.

De hoge en vroege opbrengsten, die op het eiland verkregen worden zijn voor een deel te danken aan het gunstige kasklimaat, dat in deze kassen verkregen wordt.

De bouwkosten liggen op ongeveer hetzelfde niveau als in ons land t.w. $\pm f 20,-$ per m^2 .

Op het gebied van de verwarming is er ~~weinig~~ weinig interessants te zien, noch op het gebied van de ketels, noch op het gebied van de installaties. Zware olie wordt op het eiland niet aangevoerd. Alle installaties worden gestookt met kolen of dunne olie, waardoor de stookkosten dus hoog komen te liggen. De olieprijs ligt bij $f 100,-$ tot $f 120,-$ per ton. Kolen komen op $f 80,-$ tot $f 95,-$ per ton. Het is dan ook niet te verwonderen dat de brandstofkosten heel wat duurder zijn dan in ons land; $f 4,-$ - $f 5,-$ per m^2 . De aanleg van de gebruikelijke verwarming komt op $\pm f 10,-$ per m^2 .

De verwarmingsbuizen, zes per kas, liggen op de grond.

De voordelen zijn tweërlei: de bodemtemperatuur is hierdoor gunstig en de opstijgende lucht boven het gewas vermindert het gevaar ^{voor} bladvlekkenziekte en Botrytis.

Wat de arbeidsvoorziening betreft, hier is ook van een zekere schaarste sprake. De lonen zijn regelmatig gestegen. In tegenstelling met wat wij kennen heeft men op Guernsey minimum lonen. Voor volwassen arbeiders is het minimum weekloon £ 7.18 sh. ($f 79,-$).

Een bonus van 1 weekloon is verplicht uit te betalen in december.

De werkweek is vastgesteld op 44 uren, verdeeld over $5\frac{1}{2}$ dag.

De werktijden zijn van 8 uur v.m - 12 uur en van 1.n.m - 5 uur.

Voor overuren betaalt men 25 % extra, m.u.v. zaterdagmiddag ($1\frac{1}{2}$ x) en zon- en feestdagen (dubbel uurloon).

In de praktijk mag men dus meer betalen; lonen van $f 90,-$ per week en hoger komen voor. Een nadeel is het late aanvangsuur der werktijden, ook in voorjaar en zomer. Op de meeste bedrijven begint men om 7 uur met de tomatenpluk, vroeger krijgt men de mensen niet op de tuin. Een belangrijk deel van de dag is men bezig met plukken en sorteren, hetgeen weer moeilijkheden geeft in het centrale pakstation, doordat de meeste aanvoerdere pas laat arriveren.

Het arbeidstempo ligt hoger dan in Engeland maar wel wat lager dan in Nederland. Vooral voor de grote bedrijven is het moeilijk om goede mensen te krijgen.

2. Het teeltsysteem.

De tomatenteler in Guernsey is er niet alleen op uit om vroeg veel tomaten te produceren, maar hij wil er ook lang mee door gaan. Het doortelen is normale praktijk. De toekomst van het gewas houdt hij hierdoor steeds in het oog. Het gewas moet sterk en gezond blijven. De Guernsey kweker denkt zodoende op een wat langere termijn dan zijn Nederlandse collega.

Een te sterk forceren van het gewas is in dit opzicht uit den boze. De instelling van de tomatenteler in Guernsey is zodoende anders dan bij ons. Wanneer we dan nog bedenken dat de brandstofrekening hoger is en wat zeer belangrijk is, de prijzen in juni, juli en augustus op een heel wat hoger niveau liggen, dan is de noodzaak tot vervroegen en forceren wel wat minder dan bij ons. In Guernsey kan men het wat kalmer aan doen. Het is duidelijk dat als men 16-20 trossen aan een plant wil krijgen, de teelt met de nodige zorgen omringd moet worden. Op de beste bedrijven leidt dit tot een min of meer individuele behandeling van de individuele plant. Zieke planten worden afzonderlijk behandeld. Met het inboeten van uitvallers gaat men zeer lang door. De stand van de gewassen op het gebied van de gezondheid en de produktiviteit van het gewas is dan ook vaak subliem. Nergens ziet men mooiere gewassen. Deze verfijnde verzorging, vooral ook op het gebied van watergeven en bijmesten brengt een hoge arbeidsbezetting met zich mee. Als norm geldt 1 man per 3000 planten of 1000 m². Vooral ook het doortelen, als men dit netjes wil doen, vraagt veel tijd.

Vanzelfsprekend liggen bij een zo goede verzorging en bij doorteelt de opbrengsten zeer hoog. Opbrengsten van 15-20 kg per m² zijn geen uitzondering. De gemiddelde opbrengst van het eiland ligt wel heel wat lager, namelijk op ± 10 kg per m², wel een bewijs dat niet alles goud is wat er blinkt. Op een goed geleid gemiddeld bedrijf mag men rekenen op een opbrengst van ± 15 kg per m², indien doorgeteeld wordt.

Op enkele teeltfacetten zal nader worden ingegaan.

Tomaten worden geplant in z.g. "trenches".

Per kas van 30 m breedte worden 10 rijen tomaten gepoot. De tomaten worden in ondiepe "trenches" gepoot. Deze geulen worden op regelmatige afstanden afgedamd. In iedere "trench" staan 4 planten. Het gieten en bijmesten gebeurt in deze geulen. De tussengelegen paden blijven onder alle omstandigheden droog en worden op de duur zo hard als beton. Het werken in de kassen wordt hierdoor bijzonder vergemakkelijkt en het geheel maakt hierdoor een bijzonder nette, verzorgde indruk.

De teelt in potten overheerst.

Een groot aantal tomatentelers maakt gebruik van het telen van tomaten in potten of dozen z.g. "containers" (50-60 %). Door het wortelstelsel in de jeugd te beperken en de watergift zorgvuldig te regelen tracht men de plant onder controle te houden, teneinde zo vroeg mogelijk en zoveel mogelijk tomaten te plukken. De hoeveelheid water wordt zeer zorgvuldig "getimed" al naar de groei van het gewas. In het begin giet men op de goed^e bedrijven met een dunne slang om de waterhoeveelheid nauwkeurig te kunnen regelen en de structuur van de grond vooral niet te bederven. Deze methode, van zeer regelmatig gieten en bijmesten is overigens zeer bewerkelijk. De planten is het echter wel aan te zien. Het gewas is zeer harmonisch en regelmatig van bouw. De kunstmest wordt vaak in het gietwater opgelost of wel men gebruikt kant en klare vloeibare kunstmest. Ook de druppelbevloeiing is in trek (20 %). Het gietwater, in de meeste gevallen geleverd door de waterleiding voor een prijs van f 0,30 per m³, is zeer zuiver. Verstopping komt zodoende niet voor.

Ik geloof wel te kunnen zeggen, dat de op Guernsey toegepaste verfijnde wijze van gieten en bijmesten een van de sleutels is voor het succes van de goede bedrijven.

Het sortiment verschuift van de Potentaat naar kwalitatief betere nieuwe rassen.

Jarenlang was de Potentaat het meest geteelde ras, betiteld als de "bread and butter" tomaat. De grote voordelen van een vroege en zware onderste tros werden hoog geschat, evenals de gemakkelijke zetting. Op de zeer goede bedrijven, met een beheerste groei, wist men de nadelen van een minder goede vruchtvorm, groenkragen en wankleurigheid behoorlijk te voorkomen. Op de doorsnee bedrijven viel de kwaliteit niet mee.

De laatste jaren zien we een overschakelen op betere rassen zoals Moneymaker, G.C.R 2, Potential, Ware Cross, Baby Lea, Bonne Chose. Het ziet er naar uit dat de Potentaat, die thans nog de kleinste helft van het areaal vormt, in de naaste toekomst steeds meer zal worden teruggedrongen en worden vervangen door rassen die de eigenschappen bezitten van een vroege produktie, een compacte groeiwijze, driehokkig zijn en goed houdbaar en smakelijk. Het proefstation te Littlehampton is op dit gebied al een eind gevorderd.

Vruchtzetting wordt bevorderd door broezen.

Men krijgt de indruk dat de zetting in Guernsey de telers minder zorgen baart dan bij ons wel het geval is. Enkele factoren werken dit wel in de hand, zoals een zeer regelmatige evenwichtige groei, die een gemakkelijke zetting bevordert. Het vrij ideale kasklimaat is een andere factor. Alleen de 2 onderste trossen worden met een triller of groeistof behandeld. Later volstaat men met zeer regelmatig broezen. Op de goede bedrijven die we bezocht hebben was de zetting van onder tot boven uitnemend geslaagd.

Veel zorg wordt besteed aan de ziektebestrijding.

Bij ons bezoek viel de zeer gezonde stand van het gewas bijzonder op. Dit bereikt men door een zorgvuldige ziektebestrijding van grond en gewas. Ieder jaar wordt de grond in de geulen gestoomd of chemisch behandeld met chloorpikrine, Vapam, DD. Naast de bij ons bekende bodemziekten treedt vooral de Fusarium de laatste jaren bijzonder sterk op. De grondontsmetting wordt veelal verricht met behulp van een gehuurde rijdende stoomketel. De ziekten in het gewas tracht men zoveel mogelijk door goede cultuurzorgen te voorkomen. Tijdig en ruim luchten en lang doorstoken zijn in dit opzicht gunstig. De bespuiting van de gewassen tegen bladvlekkenziekte, Botrytis, Mg-gebrek enz. gebeurt in de praktijk door een 5 tal loonspuiters die o.h.a. goed werk leveren.

Waterziek kan in bepaalde seizoenen bijzonder hevig optreden, waardoor het percentage 1e kwaliteit aanmerkelijk kan dalen.

Het teeltresultaat.

Op de topbedrijven bereikt men door een verfijnde verzorging en doortelen van het gewas topopbrengsten kwalitatief en kwantitatief. Opbrengsten van 15-20 kg per m² worden in de gunstige gevallen behaald.

De produktie loopt in deze gevallen door tot in okt./nov.

In september gaat men weer stoken. De gemiddelde opbrengst per m² over het gehele eiland genomen bedraagt \pm 10 kg per m².

3. Verdeling van de produktie over het seizoen.

Het bleek niet mogelijk een juist inzicht te verkrijgen in de verhouding tussen vroege, middenvroeg en late stooktomaten.

De hierna volgende cijfers geven een beeld van de verdeling van de tomaatenproduktie over het seizoen en wel in 1958, een laat jaar en in 1959 en 1960, twee vroege seizoenen. Ter vergelijking zijn de Nederlandse cijfers van 1960 opgenomen.

	Guernsey						Nederland	
	1958		1959		1960		1960	
	prod.in tonnen	cumula- tief %	prod.in tonnen	cum. %	prod.in tonnen	cum. %	prod.in tonnen	cum. %
t/m eind								
April	220	0.47	990	1.98	1.160	2.38	920	0.46
Mei	5.940	12.53	11.180	24.23	11.450	25.87	33.500	17.17
Juni	15.170	43.33	15.600	55.37	16.200	59.54	43.230	38.68
Juli	14.960	73.71	12.400	80.65	10.750	81.58	45.910	61.57
Aug.	8.100	90.16	6.400	93.36	5.500	93.02	43.300	83.16
Sept.	3.730	97.73	2.600	98.63	2.570	98.30	20.700	93.48
Okt.	1.030	99.82	600	99.89	720	99.78	10.810	98.87
Nov.	90	99.99	50	99.99	100	99.99	2.000	99.86
		100		100		100	225	100
Tot.prod. in tonnen	49.240		49.820		48.450		200.595	

In het late jaar 1958 werd vóór 1 juni 12.53 % van de totale produktie geoogst. In de vroege seizoenen 1959 en 1960 lag dit % redelijk hoger, namelijk op 24.23 % en 25.87 %. Juni is de maand met de grootste aanvoer. In een vroeg jaar loopt de produktie in 1959 en 1960 snel terug. Het produktiepatroon van de Ned. tomaat wijkt uitteraard in tal van opzichten af van dat van Guernsey.

4. De rentabiliteit van de stooktomatenteelt.

Het is niet eenvoudig een inzicht te krijgen van de rentabiliteit van de bedrijven. Een kostenvergelijking tussen Nederlandse en Guernsey bedrijven is niet goed mogelijk gezien het geheel andere teeltsysteem. Een globale vergelijking tussen de verschillende kostenonderdelen leert dat de kosten op Guernsey hoger liggen dan in ons land. Met name zijn de stookkosten en de loonkosten hoger. Hiertegenover staat echter een heel wat hogere opbrengstprijis door het wegvallen van de hoge invoerrechten. Men krijgt de indruk dat de rentabiliteit van de goed verzorgde bedrijven bepaald zeer gunstig is. Vanzelfsprekend zijn de financiële uitkomsten op de minder goed tot slecht verzorgde bedrijven wat lager. De laatste jaren is de rentabiliteit regelmatig teruggelopen door enerzijds hogere kosten en anderzijds lagere marktprijzen. De moeilijker wordende situatie heeft aanleiding gegeven tot enkele drastische hervormingen op het terrein van de afzet. Tenslotte moet nog opgemerkt worden dat de tomatenteler op Guernsey ^{op} een hoger inkomen is ingesteld dan zijn Nederlandse collega. Men is minder gauw tevreden. De boterham moet wel wat extra belegd zijn.

IV. DE AFZET VAN HET PRODUKT.

De gehele produktie wordt practisch afgezet in Groot-Brittannië en Ierland. De "home market" is van weinig betekenis. De produktie van de Kanaaleilanden kunnen vrij in Groot-Brittannië worden ingevoerd. In Ierland moeten invoerrechten worden betaald, maar deze liggen op een lager niveau dan de invoerrechten die op het Nederlandse produkt drukken. De afzet-mogelijkheden op de door hoge invoerrechten afgeschermd Britse markt zijn zo gunstig, dat tot heden geen pogingen werden gedaan om andere markten te bedienen. De export is dus zeer eenzijdig gericht. Eenzelfde eenzijdigheid vertoont het exportpakket. Een handicap voor de afzet vormen de voor een eiland altijd moeilijke verbindingsen. Het gangbare verkeer met de Kanaaleilanden loopt via Engeland, zowel per boot als per vliegtuig. De "British Railways" en Engelse luchtvaartmaatschappijen onderhouden de verbindingsen.

1. Het afzetsysteem.

Voor de oorlog verzorgde een 70 tal grote en kleine "shippers" de afzet naar Engeland. Deze kochten het produkt van de telers of verzonden het voor hen in commissie naar de Engelse markten.

Een deel van deze "shippers" was zelf teler, waaronder enkele grote cultuurmaatschappijen. De "shippers" leverden aan hun klanten vaak ook het fust en verpakkingsmateriaal of andere bedrijfsbenodigdheden. Ten dele werd het sorteren en verpakken van het produkt door de "shipper" verzorgd. Zodoende ontstonden er vaak allerlei financiële bindingen.

Na de oorlog is men, door de moeilijke omstandigheden daartoe gedwongen, op een gecentraliseerde afzet overgegaan. Hiertoe werd de "Tomato Shipping Board" opgericht. Jaarlijks werd door de Staten van Guernsey beslist over het al of niet voortzetten van deze centrale export.

In 1952 werd na stemming door de betrokken telers beslist, dat in de toekomst de export gecentraliseerd zou blijven plaats vinden. Het resultaat van de stemming was $\pm 60\%$ voorstanders, 40% tegenstanders.

Dit besluit werd door een wet, de "Tomato Marketing Law" bekrachtigd.

Door het in werking treden van deze wet, werd de Board een publiekrechtelijk lichaam. Alle tomatentelers van het eiland werden nu verplicht hun tomaten via de Board af te zetten.

Als voordelen van centrale export worden genoemd;

1. Het bedingen van goedkope vrachttarieven en het efficiënt organiseren van het vervoer.
2. Doelmatige spreiding van het produkt over de verschillende markten op grond van uitgebreide marktinlichtingen, waardoor de kansen op een gunstige prijsvorming het hoogst zijn.

2. De werkwijze van de "Tomato Marketing Board".

Dit seizoen heeft men de werkwijze van de Board op enkele punten ingrijpend veranderd, met het doel de afzetpositie van de Guernsey-tomaten te versterken. Zowel de verpakking, de sortering, de inspectie als het vervoer zijn aangepast van de eisen des tijds.

De afzet loopt nu in het kort als volgt.

De teler voorziet zelf in het fust: de "Dutch tray" met ^{een} inhoud van 12 Eng. ponden. Het sorteren van de tomaten wordt hetzij door de telers zelf, hetzij door een pakstation van een particuliere ondernemer uitgevoerd.

-Een vrij groot deel van de telers laat de tomaten door derden sorteren en verpakken (30% - 40%)- Iedere aanvoerder heeft een nummer en alle door hem aangevoerde produkten worden in genummerde kistjes geleverd.

Op de kistjes is ook de kwaliteitsklasse aangeduid met een eenvoudig merkteken. De telers leverden hun tomaten gesorteerd en wel af aan het modern ingerichte pakstation van de Board. Hier vindt de inspectie plaats en worden de kistjes voorzien van een dekvel, in drieën gebundeld en per "pallet" afgevoerd naar de haven.

Van hieruit vindt de verzending plaats naar een 174 tal markten in Groot-Brittannië.

De prijs die de aanvoerder voor zijn tomaten ontvangt is de middenprijs, die over een aanvoerperiode van 2 dagen wordt berekend. De week is in 4 perioden ingedeeld.

Thans zal wat dieper op de verschillende aspecten worden ingegaan.

3. Sortering en verpakking.

De tomaten dienen allen volgens door de wet vastgestelde eisen gesorteerd te worden in max. 7 nauw omschreven sorteringen. Er wordt gesorteerd volgens grootte en volgens kwaliteit.

De 1e kwaliteit (select grade, first grade) wordt in 4 grootte-klassen gesorteerd. De 2e kwaliteit (domestic grade) in 2 grootte-sorteringen.

De verdeling is als volgt:

	sortering	symbool	min. diam.	max. diam.	te vergelijken met onze
			mm.	mm.	
1e kwal.	Pink	sunrise	55,5	63,5	B
	Pink and White	star	48,4	55,5	A
	Pink and White	diamond	42	48,4	C
	Cross White	circle	35,7	42	CC
2e kwal.	Blue	triangle	2-12 tomaten in 1 Eng.pond		
	Domestic	square	niet meer dan 24 tomaten in 1 Eng. pond		
	Smalls		20-30 tomaten in 1 Eng.pond		

De eisen gesteld aan de 1e kwaliteit zijn: vrij van ziekten en beschadigingen, rond, uniform van kleur en rijpheid.

De 2e kwaliteit mag bepaalde afwijkingen vertonen.

Daar er geen binnenlandse markt van betekenis is, worden alle sorteringen en kwaliteiten geëxporteerd. De op Guernsey geteelde rassen geven in doorsnee een hoog percentage afwijkend te zien, daar ze gevoelig zijn voor wankleurigheid. Uiteraard varieert dit per seizoen, al naar gelang de groeiomstandigheden. Ook tijdens het seizoen kan de kwaliteit van zeer goed tot slecht variëren. Vooral het optreden van waterzieke (blotchy ripening) kan in bepaalde perioden zeer hevig zijn.

De volgende cijfers geven een indruk van het kwaliteitspeil van de laatste seizoenen.

In 1957	was het aandeel van de 1e kwal.	68.7 %	, afwijkend	31.3 %
" 1958	" " " " " " " "	63.1 %	, "	36.9 %
" 1959	" " " " " " " "	67.1 %	, "	32.9 %
" 1960	" " " " " " " "	61.1 %	, "	38.9 %

Dit seizoen was men zoer te spreken over de kwaliteit. In de periode tot 15 juli was het percentage 1e kwaliteit 65.4 %. Dat het weer een nadelige invloed heeft op de kwaliteit bleek in de hittegolfperiode van eind juni j.l. toen het percentage afwijkend opliep tot 42 %.

Al met al is het percentage afwijkend in doorsnee veel hoger dan in Nederland. Het sortiment speelt hierbij wel de belangrijkste rol.

Het tijdrovende uitzoeken van de tomaten brengt met zich mee, dat het sorteren in Guernsey veel meer tijd vergt dan in ons land. Daardoor zijn de sorteerkosten ook hoger. Het sorteerloos in de sorteer- en pakstations zou al naar gelang de grootte van de partij variëren van f 0,25 - f 0,35 per kistje. Een ander nadeel is dat de tomaten pas laat aan het centrale pakstation van de Board aangevoerd worden. De overgang naar betere rassen die de laatste jaren duidelijk merkbaar is, zal op de duur wel gunstiger werken.

De volgende cijfers geven een indruk van de prijzen (in sh. per pond) die in 1961 voor de verschillende sorteringen werden gemaakt.

Sortering	Pink,	Pink+White,	Pink+White Cross	White,	Blue,	Domestic, Small
Ned. "	B	A	C	CC	afwijkend	
begin mei	2/8d	2/9d - 3/d	2/9d - 3/-d	2/8d	2/6d	2/-d - 2/2d
" juni	1/9d	1/10d - 2/d	1/10d - 2/-d		1/6d-1/7d	1/5d
" juli	1/4d	1/7d	1/7d	1/5d	1/3d	1/-d

Tijdens het bezoek aan het pakstation viel de goede sortering op en eveneens de goede "over-all" kwaliteit op dat moment.

De uniformiteit wat kleur betreft viel per partij niet mee, wel was de uniformiteit per kistje voldoende.

Over het fust kunnen we kort zijn. Dit seizoen is men dus radicaal van de chips afgestapt en overgegaan op de "Dutch tray", inhoud 12 Eng. ponden. De prijs voor het tomatenkistje bedraagt ruim 1 sh. per stuk. Zonder meer is dit nieuwe fust een verbetering boven de oude chips. De tomaten komen

in betere conditie over en de kwaliteitscontrole is beter uit te voeren. De "new Guernsey pack" is op de Engelse markt zeer goed ontvangen.

4. De opzet en werkwijze van het centrale pakstation.

De overgang van chips op Dutch trays, de noodzaak van een intensievere kwaliteitcontrole, de noodzaak om de arbeidshandelingen zo veel mogelijk te beperken en sneller te kunnen laden en lossen met behulp van pallets; dit alles heeft geleid tot een geheel nieuwe werkwijze, culmineerend in de bouw van het centrale pakstation.

Dit pakstation is in zeer korte tijd gebouwd. De uitvoering is simpel en doelmatig en het geheel doet denken aan een vliegtuighangar. De oppervlakte is 40.000 square feet = 36.000 m². De bouwkosten bedroegen incl. inrichting £ 80.000. (f 800.000).

Aan iedere zijde van het pakstation kunnen 20 vrachtwagens tegelijk lossen. Een 20 tal "lijnen" vangen de aanvoer op en maken de kistjes verzendklaar. Het geheel is uitgerust met een 300 m rolbanen.

De werkwijze is als volgt: Vanuit de vrachtwagens worden de kistjes op de rolbaan gezet, waarna de inspectie plaats heeft. Verder rollend worden de kistjes opgevangen, van een bij de sortering passend gesloten dekvel voorzien met behulp van een pneumatische niethamer en hierna in drieën gebundeld. Aan het einde van iedere lijn staan een aantal pallets gereed. Per pallet worden 192 kistjes vervoerd. Iedere pallet vervoert één bepaalde kwaliteit. Ter versteviging en afdekking worden de pallets met een groen dekzeiltje afgedekt.

Met vorkheftrucks worden de pallets op vrachtwagens geplaatst die af en aan naar de haven rijden. Het geheel maakt een goed uitgedachte gestroomlijnde indruk.

Een 120 tal mensen zijn hier werkzaam. De arbeidskrachten zijn behalve uit Guernsey afkomstig uit Wales, Frankrijk en zelfs uit Nederland. Het arbeidsloon is 4 sh. per uur + prestatieloon.

In het topseizoen rekent men er op topdagen van 1000 ton per dag te moeten verwerken. Aanvankelijk liep de organisatie stroef, maar nu de kinderziekten overwonnen zijn loopt de zaak goed. Het tempo van werken heeft men door het invoeren van prestatieloon sterk opgevoerd. Het aantal handelingen heeft men tot een minimum weten te beperken. Het laden en lossen van de schepen verloopt beduidend sneller.

Een van de "bottlenecks" van het geheel is de te late aanvoer van de produkten, waardoor lange perioden van leegloop ontstaan. Vóór 4 uur s'middags moeten de tomaten aangevoerd worden. (donderdag vóór 12 uur, zaterdag vóór 3 uur). Het streven is er op gericht alle op een dag

aangevoerde produkten dezelfde dag te verwerken. Men werkt tot s'avonds laat door. De praktijk leert dat de aanvoer pas tegen de middag goed op gang begint te komen.

5. De kwaliteitscontrole.

Alle agrarische produkten, die voor export bestemd zijn, worden onderworpen aan het toezicht van de States Inspection of Produce. De keur was voorheen maar fragmentarisch. Van lang niet alle partijen werden enkele chips open gemaakt en bekeken. Thans is de inspectie intensiever en de "open presentatie" alleen al werkt sterk preventief. In het pakstation werken een hoofdinspecteur en 4 keurmeesters. Alhoewel de controle opgevoerd is, zou de keur zelf nog wel wat intensiever kunnen zijn. Maar thans reeds is de kwaliteit van de "Guernsey pack" merkbaar verbeterd.

6. Het transport.

De weg van het tomatenbedrijf op Guernsey naar de 174 markten, die door de Board worden voorzien, is uiteraard een betrekkelijk lange weg. Langdurig vervoer is altijd nadelig voor de kwaliteit van het produkt. Dit seizoen heeft men getracht het vervoer te bespoedigen en wel langs 2 wegen.

Was het voorheen gebruikelijk dat alle vrachtboten s'avonds vertrokken, nu kan zowel om 12 uur n.m. als om 6 uur n.m. en om 10 uur n.m. verladen worden. Ook het vervoer met pallets heeft het laden en lossen versneld. Hierdoor kon voor bepaalde verre markten een tijdsbesparing van 24 uur geboekt worden. Alle verschepingen naar Engeland lopen via British Railways en via Weymouth. Van hieruit worden de tomaten naar alle bestemmingen per spoor verzonden. Het vervoer van pallets per trein stuit nog op technische moeilijkheden. Het ideaal is natuurlijk dat de pallets tot aan de uiteindelijke bestemming doorlopen.

Het vervoer naar Ierland en N.Ierland gebeurt met gecharterde dubbeldekkers, met als bestemming Belfast en Dublin.

De kosten van vervoer van Guernsey naar de Engelse markten komen gemiddeld op 1 sh. $\frac{1}{2}$ d. per kistje.

7. De wijze van verkoop op de Engelse markt.

De Board zet de tomaten af op een 174 tal markten. Van hieruit vindt de verdere distributie plaats.

Op deze markten worden de tomaten in totaal door een 350 tal handelaars verkocht. De handel ontvangt de tomaten in commissie en rekent een commissieloon van 7,5 %.

Men heeft vorig jaar het aantal verkooppunten van een 500 tot een 350 tal teruggebracht om het aanbod niet te zeer te versnipperen.

De verkoopmanagers van de Board in Guernsey staan s'ochtends in gedurig telefonisch contact met de belangrijkste verkopers in de verschillende districten. Voor ieder district is een verkoopmanager aangewezen, die vanuit het bureau te Guernsey het marktverloop op de voet volgt en richtlijnen geeft voor de prijs waartegen verkocht kan worden.

Ook de distributie van de aanvoer over de verschillende markten is in hun handen. Ongetwijfeld is de Marketing Board op deze wijze zeer goed op de hoogte van de situatie op de Engelse tomatenmarkt.

Door vergelijking van de gemaakte marktprijzen wordt de handel steeds geselecteerd. Zij, die steeds een betere prijs maken, ontvangen meer tomaten; het tegenovergestelde is ook het geval.

Uit het besprokene blijkt dat alle Guernsey tomaten op de groothandelsmarkten verkocht worden. Voor directe verkoop aan winkelcombinaties, supermarkten e.d. wordt niet gevoeld.

Men is van mening dat de meest zuivere prijsvorming plaats heeft op de groothandelsmarkten, waar vraag en aanbod elkaar ontmoeten. Het is de vraag of dit op de duur het geval zal zijn. Hoe dan ook, men wenst zich niet te binden aan grote inkoopcombinaties, die de prijs wel eens te veel zouden kunnen dicteren.

De produktie van Guernsey tomaten wordt als volgt over de verschillende districten van Engeland en Ierland verdeeld.

Londen e.o.	1.500.000	kistjes	<u>tot. 1966</u>
The Midlands	1.600.000	"	2.300.000
Birmingham e.o.	1.100.000	"	1.650.000
New Castle e.o.	800.000	"	
Bristol e.o.	700.000	"	
Schotland	660.000	"	
N. Ierland	600.000	"	631.000
Dublin	85.000	"	90.000
	<u>7.045.000</u>		<u>8.970.000</u>

(Vijenberg)

8. Samenvatting van de afzetkosten.

De kosten van de afzet van de tomaten kunnen als volgt worden geschat:

1. tomatenkistje	1 sh. $\frac{1}{2}$ d.	f 0.53
2. interieurs, sorteren en transport naar pakstation	8 $\frac{1}{2}$ d.	0.36
3. geschatte kosten pakstation:		
dekvel en draad	2d.	0.08 ⁵
arbeid en andere kosten	2d.	0.08 ⁵
4. vrachtkosten Guernsey-Engelse markt	1 sh. $\frac{1}{2}$ d.	0.53
5. verzekering	1 $\frac{1}{2}$ d.	0.07
6. kosten van de Board	1d.	0.04
Totale kosten per kistje (5.4 kg)	3 sh. 4d.	= f 1.70

9. Organisatie en financiering van de Board.

Het bestuur van de Guernsey Tomato Marketing Board bestaat uit 10 leden, die de verschillende districten vertegenwoordigen. Zij worden uit de 3000 leden van de organisatie gekozen. De leiding van de Board is dus geheel in handen van de telers.

De aanvoerdersleden hebben stemrecht naar gelang van hun omzet - 1 stem per 500 kisten tomaten. Van de 3000 leden kunnen er 2500 tot de groep van de betekenende aanvoerders gerekend worden; de resterende 500 leden hebben maar een heel kleine produktie.

De kosten van de Board zelf bedragen \pm f 450.000 per jaar, in hoofdzaak salarissen personeel (f 250.000) en p.t.t. (f 80.000).

Met een "pennie" per kistje komt men dus ongeveer uit.

Wat de saamhorigheid van de leden betreft, hiervan moet men zich geen overdreven voorstelling maken. Een belangrijk deel van de aanvoerders heeft nog steeds bezwaren tegen deze verplichte gang van zaken. Men vindt de tegenstanders onder grote en kleine aanvoerders. De sterkste tegenstand wordt ondervonden van de zijde van de grootste producenten, die vroeger zelf exporteerden. De besluitvorming in de organisatie is vaak heel moeilijk. Het valt niet mee om de tegenstand te overwinnen. De individualistische inslag van de bevolking speelt hier sterk parten. Een dergelijke houding wordt versterkt door de van nature op een eiland aanwezige speciale eilandmentaliteit.

In het licht van deze situatie bezien, kan men slechts respect hebben voor de kleine groep van progressieven, die de reorganisatie van de gehele afzet in één seizoen hebben doorgezet.

V. ONDERZOEK; VOORLICHTING EN ONDERWIJS.

Tot voor enkele jaren was er op dit gebied zeer weinig activiteit. Guernsey was afhankelijk van het onderzoek dat in Engeland op de proefstations en proeftuinen gebeurde. Een voorlichtingsdienst was onbekend en ook het tuinbouwonderwijs had weinig om het lijf. Ook op dit gebied is alles snel veranderd. Enkele jaren geleden werden door de Staten van Guernsey gelden gevoteerd voor de exploitatie van een voorlichtingsdienst annex proefstation.

Thans zijn een 5 tal specialist-onderzoekers werkzaam, terwijl een 3 tal voorlichters de praktijk voorlichten. Dit najaar hoopt men een proefstation te bouwen voor een bedrag van f 450.000. (gebouw f250.000; kassen f 200.000) Het onderzoek zal zich in hoofdzaak beperken tot de tomaat.

De jaarlijkse kosten van dit apparaat zullen f 250.000 bedragen. De Staten innen deze som gelds door een importheffing op het hout dat voor tuinbouwdoeleinden geïmporteerd wordt.

Ook het tuinbouwonderwijs tracht men op te bouwen.

Zoals overal elders heeft deze dienst gedurende de eerste jaren van zijn bestaan veel tegenstand moeten overwinnen. Toch zouden de resultaten van het werk reeds zichtbaar worden.

VI. SAMENVATTING EN CONCLUSIES.

Een bezoek aan Guernsey is zowel toeristisch als tuinbouwkundig bezien een bijzondere ervaring. Ook het kennismaken met het leven en streven van een zo kleine zelfstandige gemeenschap is een belevenis. Op tuinbouwkundig terrein valt er zowel op het gebied van de sterk gespecialiseerde tomatenteelt als op het stuk van een sterk gecentraliseerde afzet veel te zien en te leren.

Alhoewel de omstandigheden op Guernsey afwijken van onze eigen situatie, kunnen we uit bepaalde ontwikkelingen toch lering trekken.

De tomatenindustrie op Guernsey heeft zich, door de omstandigheden van een toenemende Nederlandse concurrentie daartoe gedwongen, in een zeer korte tijd snel overgeschakeld. De kwaliteit van het produkt is ongetwijfeld verbeterd, evenals de sortering en de verpakking.

De afzet van de tomaten is gestroomlijnd. Hierdoor is de concurrentiepositie van de Guernsey-tomaat op de Engelse markt duidelijk verbeterd. De verwachting is dat de tomatenproduktie in de naaste toekomst betrekkelijk stabiel zal blijven. De oppervlakte glas is bevroren en een deel van het glas zal voor andere teelten (bloemen) worden gebruikt.

Wel zal men trachten door betere rassen en teeltmethoden de kwaliteit van de tomaat nog op te voeren.

Tegenover het grote voordeel van vrije invoer op de Engelse markt, waardoor de Guernsey-tomaat profiteert van de beschermende invoerrechten, staat het nadeel van een betrekkelijk hoog kostenpeil en een geografisch wat geïsoleerde positie. Dit laatste feit maakt de export naar andere landen in W-Europa extra bezwaarlijk. Het valt dan ook niet te verwonderen dat de eventuele aansluiting van Engeland bij de E.E.G. en als uiterste consequentie daarvan het slechten van de hoogopgetrokken tariefmuren, de tuinbouw op Guernsey enige zorgen baart.

De rapporteur,

Ir. W. van Soest.

Dir. Proefstation voor de
Groenten- en Fruitteelt onder
Glas te Naaldwijk.

Bijlage.Namen en adressen van de contactpersonen.

Achtereenvolgens was het gezelschap een dag de gast van de Tomato Marketing Board, de Guernsey Growers Association en de Advisory Service.

	President	Mr. W.J. Corbet
Tomato Marketing Board	Vice "	" E.D. Collas
	Director	" J.A. le Garff
	President	Mr. D.G. le Tissier
Guernsey Growers Association	Vice "	" H.W. Prins
	Secretary	Major R.J. Ross
Advisory Services Committee	President	Mr. E.H. Bodman
Horticultural Advisory Service	Senior Hort.	
	Adv. Officer	Mr. R.G. Siddall
	Phytopathologist	" D.J. Harrison

De navolgende bedrijven werden bezocht:

Plaisance Limited, Mr. L. Broekhuizen
 Mr. D.G. le Tissier
 Mr. H. le M. Naphtel
 Mr. Dorey
 Mr. Brouard
 Mr. De Garis

Deelnemers aan de studiereis:

Hr. L.J. Barendse, Voorzitter Bond Westland
 " G.A. v. Marrewijk, Voorzitter veiling Kwintsheul
 " Jac. Sonneveld, " " s'Gravenzande
 " W. v. Soest, Directeur Proefstation Naaldwijk,